

'Beleidsmakers kunnen hardleers zijn'

Je kunt met één maatregel niet meerdere beleidsdoelen bereiken, zei professor Tinbergen, die 50 jaar geleden de Nobelprijs voor de economie won. De Regel van Tinbergen was geboren. Gaat deze regel anno 2019 nog steeds op?

"Beleidsmakers kunnen hardleers zijn. Ze vinden het soms verleidelijk om te proberen met één instrument naar meerdere doelen te streven." Deze uitlating deed directeur Laura van Geest van het Centraal Planbureau onlangs op het seminar Tinbergen & het Nederlandse beleid.

Zij betoogde dat de Tinbergen-regel nog niets van zijn geldigheid heeft verloren. "Al komt de regel sommige beleidsmakers niet goed uit. Die willen twee doelen voor de prijs van één. Bijvoorbeeld klimaatbeleid waarmee de overheid ook de werkgelegenheid wil stimuleren. Ook omdat ze dan meer medestanders voor hun maatregel kunnen mobiliseren: 'Voor jou is er ook voordeel te behalen'. Maar je moet niet meer doelen dan instrumenten hebben."

Praktijk

Paul Verstraten en Sander Hoogendoorn, wetenschappelijk medewerkers bij het CPB, bekeken of de regel van Tinbergen in de praktijk is toegepast. En wat de gevolgen waren. "Een zwaard dat aan twee kanten snijdt, bestaat niet volgens de Tinbergen-regel", zegt Verstraten. "Toch heeft de overheid regelmatig voorstellen gedaan voor dubbelsnijdende zwaarden. En dan blijkt dat er nog niet veel is af te dingen op de Tinbergen-regel. Ook niet buiten het domein waarvoor deze vuistregel is bedacht: de macro-economie."

Een voorbeeld van een schijnbaar dubbelsnijdend zwaard is de fiscale vergroening: hogere belastingen op vervuilende activiteiten. De aanname was dat hierdoor niet alleen de milieuschade zou verminderen. Ook zou het aanbod van arbeid groeien want door de hogere belastinginkomsten kon de belasting op arbeid omlaag. Maar studies laten zien dat fiscale vergroening nauwelijks het arbeidsaanbod beïnvloedt als we tegelijkertijd ook de inkomenseffecten willen beperken. En als het arbeidsaanbod niet toeneemt, dan geldt dat ook voor de werkgelegenheid.

In de prullenbak

"Soms wordt beleid op de verkeerde merites beoordeeld en verdwijnt het in de prullenbak", zegt Verstraten. "Bijvoorbeeld als met een maatregel niet twee doelen zijn bereikt. Omdat het niet lukt met een vliegenmepper twee vliegen in een klap te raken, belandt die bij het plasticafval. Terwijl zo'n vliegenmepper heel effectief kan zijn voor één vlieg. Het niet toepassen van de Tinbergen-regel maakt beleid dus kwetsbaar voor kritiek."

Als voorbeeld noemt hij het place-based beleid: het stimuleren van economische activiteit in bepaalde regio's. Het mes zou volgens de overheid aan twee kanten snijden: meer werkgelegenheid in die regio's én winst voor de nationale economie. Maar in de praktijk blijkt dat place-based beleid meestal niet leidt tot extra nationale economische groei. De toegenomen bedrijvigheid in de ene regio gaat ten koste van andere gebieden.

Verstraten: “Hierdoor is place-based beleid kwetsbaar voor kritiek, terwijl het weldegelijk een effectief middel is om regionale verschillen te verkleinen. Door het niet toepassen van de Tinbergen-regel kan effectief beleid dus worden bestempeld als ineffectief.”